

Notat

Vårt arbeid med FNs bærekraftsmål

Vedtatt i styremøte 13.2.2020

Vårt bidrag til å realisere FNs bærekraftsmål

Friluftsrådernes Landsforbunds (FL) arbeidsprogram 1.5.2019 – 30.4.2020 innledes slik:
«FL skal i årsmøteperioden videreføre et bredt engasjement for å fremme friluftsliv, styrke medlemsfriluftsrådene og være felles talerør overfor nasjonale myndigheter og organisasjoner. Vi vil vektlegge overordnet arbeid med å sette friluftsliv inn i en større sammenheng knytta til FNs bærekraftsmål. Arbeidsplanen bygger på og konkretiserer prinsippprogram 2014 – 2019.»

Videre heter det i arbeidsprogrammet:

«Relatere og konkretisere friluftslivspolitisk arbeid til FNs bærekraftsmål.»

Med dette som utgangspunkt og oppdrag er dette notatet utarbeida. Styret ga foreløpig tilslutning til et utkast i oktober 2019, og sendte dette på høring til medlemsfriluftsrådene med frist ut året. Hensikten med høringa var både å få innspill til notatet og å forankre arbeidet med bærekraftmålene i medlemsfriluftsrådene. Styret i FL vedtok notatet som grunnlag for vårt bidrag til å realisere FNs bærekraftsmål på styremøte 13. februar 2020.

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Det er 17 hovedmål, og totalt 169 delmål. Målene rommer mye, men kan allikevel operasjonaliseres slik at det er mulig å bidra med konkrete virkemiddel innen ulike samfunnssektorer.

Vi i FL og Friluftsrådene har et ansvar for å bidra til at verden når sine felles mål. Friluftsliv kan direkte eller indirekte knyttes til alle de 17 hovedmålene. Vi har valgt ut 8 av hovedmålene som mest relevante for vårt arbeid. I dette dokumentet beskriver vi hvordan prinsippprogram og arbeidsplan ivaretar bærekraftsmål, og konkretiserer hvordan vi i egen regi og gjennom medlemsfriluftsrådene kan bidra til å realisere dem. Bærekraftmålene har mange overlappende elementer, og mye av det FL og Friluftsrådene arbeider med vil bidra til å nå flere av målene.

FL sitt prinsippprogram 2014-2019 ligger til grunn for alt vårt arbeid, og inneholder et bredt spekter av prinsipper, både innen organisering, aktivitet og tilrettelegging. Hovedmålet er at FL skal arbeide for at alle har mulighet til friluftsliv som trivsels-, helsefremmende og miljøvennlig aktivitet. Dette gjøres ved å støtte arbeidet i tilsluttede Friluftsråd og gjennom egne tiltak. Arbeidet er rettet inn mot de fire strategiene allemannsrett, areal, anlegg og aktivitet. Strategiene gir rom for ulike arbeidsfelt og metoder. I utkastet til prinsippprogram 2020 – 2025, som skal vedtas på årsmøte 4. juni 2020, foreslås det som ett av tre hovedprinsipper at «Bærekraftig friluftsliv skal ligge til grunn», og henvises til FNs bærekraftsmål. Utkastet til nytt prinsippprogram endrer ikke hovedelementene i vår oppfølging av FNs bærekraftsmål slik det framgår av dette dokumentet.

I dette notatet tar vi i hovedsak for oss bærekraftmålene knytta til natur og miljø. I tillegg er det viktig at FL og friluftsrådene i sin arbeidsgiverrolle ivaretar krav til ansattes forhold og likestilling. Mål 17 omhandler samarbeid for å nå målene. Der skal vi også bidra.

3. God helse - sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder

At alle kan leve friske og sunne liv er en forutsetning for å oppnå bærekraftig utvikling.

Delmål:

3.4) Innen 2030 redusere prematur dødelighet forårsaket av ikke-smittsomme sykdommer med en tredel gjennom forebygging og behandling, og fremme mental helse og livskvalitet.

3.5) Styrke forebygging og behandling av misbruk, blant annet av narkotiske stoffer og skadelig bruk av alkohol.

3.6) Innen 2020 halvere antall dødsfall og skader i verden forårsaket av trafikkulykker.

Mål 3 omhandler alt som sikrer befolkningen god helse. FL sitt arbeid er i hovedsak rettet mot delmål 3.4 der forebygging av livsstilssykdommer og fremming av mental helse og livskvalitet omtales. Utøvelse av friluftsliv og opphold i natur har vist positive effekter både for vår fysiske og psykiske helse. Friluftslivet er en god arena for fysisk aktivitet, som sosial møteplass og for rekreasjon og stressreduksjon.

I prinsippprogrammet står det blant annet at *FL skal synliggjøre friluftslivets betydning for fysisk og mental helse. Kombinasjonen av fysisk aktivitet, naturopplevelser, ro og stillhet og arena for mestring og sosialt fellesskap, gjør friluftsliv til et enestående virkemiddel i folkehelsearbeidet. FL skal både vektlegge innsats som når hele befolkningen og innsats rettet mot spesielle grupper i befolkningen.*

Friluftsrådene sitt arbeid er i stor grad rettet mot å bidra til dette målet både gjennom tilrettelegging og aktivitetstiltak. Dette operasjonaliseres både gjennom de ulike tilskuddsordningene for aktivitet, for sikring og for tilrettelegging, drift og vedlikehold. Også flere av våre fellessatsinger har helse og livskvalitet som hovedmål, enten direkte eller indirekte. Prosjektet «suksessrike friluftaktiviteter for barn og unge», «læring i friluft» og «friluftsskolen» er eksempler på dette. Av tilretteleggingstiltak er vår nye fellessatsing «Friluftspor» spesielt relevant, hvor kombinasjonen av fysisk aktivitet, sosial møteplass og naturopplevelse er hovedelementer. Men også andre tilretteleggingstiltak som badeplasser, ferdsselsårer og friluftsområder bidrar i stor grad til å gi befolkningen mulighet for en helsefremmende hverdag.

Delmål 3.5 omhandler forebygging og behandling av misbruk. Lokalsamfunnene som tilbyr et bredt spekter av mestringsarenaer for barn og unge, kan bidra til at færre introduseres og benytter skadelige rusmidler. Friluftsrådene arbeid med aktivitetsarenaer kan derfor være et viktig bidrag i dette arbeidet.

Delmål 3.6. omhandler redusert antall dødsulykker og skader forårsaket av trafikkulykker. Attraktive ferdsselsårer som innbyr til aktiv transport kan bidra til å redusere bilbruk, og dermed også faren for trafikkulykker. FL jobber med dette både gjennom innspill til statlige planer og retningslinjer, og gjennom arbeidet med sti og andre ferdsselsårer.

FL skal i oppfølging av mål 3 om God helse:

- Arbeide for at alle barn og unge introduseres til og får opplæring i friluftsliv.
- Arbeide for sikring, tilrettelegging og forvaltning av friluftslivsområder og ferdsselsårer slik at alle har mulighet til friluftsliv med fysisk aktivitet, naturopplevelser og sosialt fellesskap.
- Argumentere for styrking av friluftsliv som virkemiddel i folkehelsearbeidet ut fra friluftslivets betydning for både fysisk og psykisk helse, som mestrings-, inkluderings- og sosial arena.
- Fremme friluftslivets ferdsselsårer som trafiksikker arena for fysisk aktivitet og kort-transport.

4. God utdanning - Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle.

Delmål:

4.7) Innen 2030 sikre at alle elever og studenter tilegner seg den kompetanse som er nødvendig for å fremme bærekraftig utvikling, blant annet gjennom utdanning for bærekraftig utvikling og livsstil, menneskerettigheter, likestilling, fremme av en freds- og en ikkevoldskultur, globalt borgerskap og verdsetting av kulturelt mangfold og kulturens bidrag til bærekraftig utvikling.

Den svenske rapporten «*Klassrum med himlen som tak*» fra 2018 beskriver at praktisk undervisning bidrar både til økt aktivitetsnivå og fremmer elevenes dybdelæring. FL og friluftsrådene jobber gjennom fellessatsingen «Læring i friluft» målrettet mot at mer av skolens undervisning skal foregå i aktivitet og i friluft. Dette gir også et større mangfold av mestringsarenaer, som gjør at flere elever har mulighet til å oppleve en læringsform som passer dem. I prinsippprogrammet står det at *FL skal arbeide for at friluftsliv har en naturlig plass i kroppsøvingsfaget, og at uteaktivitet er en godt brukt og akseptert læringsmetode innenfor flere fagområder i barnehage og skole. FL skal framheve fire gode grunner for uteaktivitet i barnehage og skole: Gode naturopplevelser og miljøbevissthet, virkelighetsnær læringsarena, økt fysisk aktivitet og bidrag til et bedre sosialt miljø. FL vil arbeide for en time fysisk aktivitet for alle hver dag i løpet av skolehverdagen. FL skal i nært samarbeid med friluftsrådene arbeide for mer og bedre uteaktivitet i barnehager og skoler med hovedvekt på å øke personalets kompetanse. FL skal arbeide for at friluftsliv og stedsbasert læring blir en sentral del av innholdet i den nye lærerutdanninga.*

Praktisk undervisning legger i større grad til rette for at elevene oppleve direkte møter som berører og ekthet i undervisningen enn tradisjonell klasseromsundervisning. Gjennom samtaler, lytting og oversettelse utvikles språk og kunnskap, og det stilles større krav til initiativtaking og selvstendig tenkning.

FL skal i oppfølging av mål 3 om God utdanning:

- Arbeide for at naturen i større grad tas i bruk som aktivitetsområde og læringsarena.
- Bidra til at barnehagepersonale og lærere har relevant kompetanse i bruk av naturen som læringsarena og til å formidle naturglede og sammenhengen mellom natur og menneske.
- Stimulere til at bærekraftperspektivet ivaretas i våre aktivitets- og læringsopplegg for barnehage og skole.

6. Rent vann og gode sanitærforhold. - Sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle.

Bærekraftsmålet har fokus på drikkevann og sanitærforhold, og er i stor grad knytta til vannforskriften i Norge. Gjennom forvaltning av friluftslivsområder, og badeplasser spesielt, er det innenfor friluftsrådernes arbeidsområde å sørge for god badevannskvalitet. Gjennom etablering av toaletter og sanitærbygg på friluftslivsområder bidrar vi til gode sanitærforhold. Driftsansvaret for over 300 toaletter er en betydelig oppgave. Klimaendringene vil gi økte og nye utfordringer knytta til forvaltning av friluftslivsområder med bekker, elver, vann og sjø, inklusiv handtering av overvann og renseanlegg.

Både friluftsrådene og FL har et ansvar for å ivareta bærekraftig vannforvaltning gjennom høringsuttalelser og annet faglig arbeid.

FL skal i oppfølging av mål 6 om Rent vann og gode sanitærforhold:

- Vektlegge vannkvalitet i all forvaltning av friluftslivsområder.
- Arbeide for god badevannskvalitet på alle badeplasser som forvaltes av friluftsråd.
- Arbeide for ordna sanitærforhold på mye brukte friluftsområder, turutgangspunkt og turmål.

10. Mindre ulikhet

– Økonomisk vekst har bidratt til at flere land har blitt rikere. Dette fører ikke automatisk til mindre fattigdom. Vi må redusere ulikheter mellom land, og innad i land, for å kunne skape en bærekraftig utvikling.

En rettferdig fordeling av et lands ressurser er nødvendig for å redusere fattigdom og skape stabile samfunn. Samtidig øker forskjellene mellom innbyggerne både i rike og fattige land. Det gjelder både ulikhet i inntekt og formue, og i tilgang til skole, helsehjelp og muligheter.

Delmål:

10.2) Innen 2030 sørge for å myndiggjøre alle og fremme deres sosiale, økonomiske og politiske inkludering, uten hensyn til alder, kjønn, funksjonsevne, rase, etnisitet, nasjonal opprinnelse, religion eller økonomisk eller annen status.

10.3) Sikre like muligheter og redusere forskjellsbehandling, blant annet ved å avskaffe diskriminerende lover, politikk og praksis og ved å fremme lovgivning, politikk og tiltak som er egnet til å nå dette målet.

Mål 10 beskriver at økonomiske ulikheter øker både innad og mellom land. Dette gjelder også for i Norge. Ulikheter i utdanning og inntekt får konsekvenser for helse, tilgang til skole og muligheter. Det viser seg også at sosioøkonomisk status ofte går i arv gjennom generasjoner, slik at barn ikke vokser opp med de samme mulighetene i livet. Friluftslivet kan ikke alene bidra til at de økonomiske ulikhetene reduseres. Allikevel finnes det muligheter for å redusere konsekvensene av ulikhetene, og å gi nye generasjoner bedre forutsetning for eget liv. Tilgang til lite kostnadskrevede fritidsaktiviteter for barn og unge, rekreasjons og aktivitetsområder og sosiale møteplasser på tvers av sosioøkonomisk status er denne typen bidrag. Delmål nr. 10.2 og 10.3 beskriver myndiggjøring, fremme ulike typer status og å sikre like muligheter og redusere forskjellsbehandling. Forskning viser at friluftaktivitet er den formen for fysisk aktivitet som har størst deltakelse fra alle klasser og deler av befolkningen, og der deltakelsen er jevnest fordelt (Breivik og Rafoss, 2017). Allemannsretten og tilgjengelige friluftsområder nær der folk bor bidrar til at naturen er tilgjengelig for alle deler av befolkningen.

I FL sitt prinsippprogram står det bla at *FL skal arbeide for at friluftsområder blir tilrettelagt slik at flest mulig, uavhengig av funksjonsnivå, kulturell bakgrunn, kjønn og alder, kan bruke naturen til rekreasjon, opplevelse og utfordrende aktivitet på sitt nivå. Videre skal FL stimulere til at friluftsrådene har aktivitetstilbud som flest mulig kan delta i.* Friluftsrådene jobber systematisk både med ervervelse av arealer som sikrer allmenheten tilgang til naturen, tilrettelegging, utlån av utstyr og ulike aktiviteter som bidrar til at terskelen for å ta del av friluftaktivitet senkes.

FL skal i oppfølging av mål 10 om Mindre ulikhet:

- Fremme allemannsretten, herunder arbeide for grunnlovsfesting av den, for å sikre alle lik tilgang til naturen uavhengig av eiendomsforhold og betalingsevne.
- Prioritere nærfriluftslivsområder som kan nås uten store reisekostnader.
- Prioritere lite ressurs- og utstyrskrevede friluftsliv.
- Arbeide for etablering av utstyrsentraler.

11. Bærekraftige byer og samfunn

- Gjøre byer og bosettinger inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige.

Verden urbaniseres i en fart vi aldri har sett maken til. Mer enn halvparten av verdens befolkning bor i dag i byer, og andelen kommer til å fortsette og øke. Samtidig står byene for 75 prosent av alle klimagassutslipp og store slumområder hindrer gode levekår. Urbanisering skaper store muligheter og utfordringer. På sitt beste sørger byer for at mennesker kan leve gode liv og utvikle seg både økonomisk og sosialt, men de skaper også miljøproblemer.

Delmål:

11.4) Styrke innsatsen for å verne om og sikre verdens kultur- og naturarv.

11.6) Innen 2030 redusere negative konsekvenser for miljøet i storbyene målt per innbygger, blant annet ved å legge særlig vekt på luftkvalitet samt offentlig og annen form for avfallshåndtering.

11.7) Innen 2030 sørge for allmenn tilgang til trygge, inkluderende og lett tilgjengelige grøntområder og offentlige rom, særlig for kvinner, barn og eldre samt personer med nedsatt funksjonsevne.

Mennesker bor, slik det beskrives i målet, i dag i stor grad i urbaniserte områder. Tilgangen til grønne områder reduseres til fordel for veier, bygninger og næringsarealer. Samtidig finnes det mye forskning som viser at folk har behov for natur. Studier har for eksempel vist at det å være i grønne omgivelser er koblet til mindre stress og depresjon, mer lykkefølelse, skjerpet oppmerksomhet og bedre helse (Schwartz mfl., 2019). Tilgang til parker og grøntområder som ligger mindre enn 800 meter fra hjemmet øker også sjansen for at barn oppfyller minimumsanbefalingene fra helsemyndighetene om minst 60 minutter daglig fysisk aktivitet (Nordbø mfl, 2019).

I FL sitt prinsippprogram er viktigheten av bevaring av områder for friluftsliv beskrevet, og fokuset på nærfriluftsområder og grønnstruktur i byer og tettsteder er presisert. Grønne områder i tettbygde strøk er viktige arenaer naturopplevelse, for møter mellom mennesker, demokratisk arena og som attraktive aktivitetsområder og ferdselsårer. På denne måten er arealene viktige for vår fysiske og psykiske helse. Både lokalt og nasjonalt jobbes det kontinuerlig med ulike planprosesser som vil ha betydning for hvordan omgivelsene våre vil se ut i tiden fremover. FL og friluftsrådene har her en viktig rolle i å fremme friluftslivets interesser og sikre at grønne områder ivaretas for fremtiden. Arbeide med aktiviteter og sikring av friluftsområder vil også bidra til å gi befolkningen kunnskap om, og arealer til, å ivareta friluftslivet som en del av vår kultur- og naturarv. I prinsippprogrammet er arbeidet med friluftsliv som kulturarv beskrevet på følgende måte: *FL skal understreke at dagens friluftsliv henger nøye sammen med tidligere tiders bruk av naturen og er en del av vår kulturarv. FL skal arbeide for at tilrettelegging for friluftsliv ivaretar kulturminner, kulturmiljøer og aktiviteter, herunder lokaliteter tilknyttet historiske hendelser, tro og tradisjon, slik at disse blir en viktig del av friluftsopplevelsene. Friluftsliv kan i seg selv være viktig som handlingsbåren kunnskap knyttet til vår egen og andres kulturarv.*

FL skal i oppfølging av mål 11 om Bærekraftige byer og tettsteder:

- Arbeide for ivaretaking av grøntområder og nærfriluftslivsområder i og nær byer og tettsteder, herunder ferdselsårer for friluftsliv, bymarker og bekke-, elv- og strandsone.
- Fremme tilrettelegging for friluftsliv med opplevelse av natur og kulturminner for alle.
- Arbeide for gode vilkår for gange og sykling for å bedre luftkvalitet.

13. Stopp klimaendringene

– Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

Forskerne i FNs klimapanel mener at to graders temperaturøkning er grensen for hva naturen kan tåle. Stiger temperaturen mer enn det vil klimaendringene bli ukontrollerbare. På klimatoppmøtet i Paris i 2015 ble verdens ledere derfor enige om en ny avtale. Der forplikter landene seg til å gjøre alt de kan for at temperaturen ikke skal stige mer enn to grader, og helst ikke mer enn 1,5.

Delmål:

13.1) Styrke evnen til å stå imot og tilpasse seg klimarelaterte farer og naturkatastrofer i alle land.

13.3) Styrke enkeltpersoners og institusjoners evne til å motvirke, tilpasse seg og redusere konsekvensene av klimaendringer og deres evne til tidlig varsling, samt styrke kunnskapen og bevisstgjøringen om dette.

Utøvelsen av friluftsliv må i dag tåle kritikk for at det fører med seg en høy belastning for klimaet gjennom høyt utstyrsforbruk, forbruk av natur og mange, lange reiser. Dette på tross av at friluftsutøvere i utgangspunktet er over snittet opptatt av miljø- og naturvern. I dette paradokset er FL og Friluftsrådene sitt arbeid med lett tilgjengelige friluftsområder nær der folk bor og muligheter for lån av utstyr viktige bidrag. I prinsippprogrammet står det at *FL skal fremme friluftsliv som lite ressurskrevende og miljøvennlig aktivitet som ledd i utviklingen av bærekraftig livsstil. FL skal fremme ikke-motorisert ferdsel i naturen.*

Som delmål nr. 13.1 og 13.3 beskriver skal det jobbes både mot å bekjempe klimaendringene og å tilpasse seg konsekvensene av dem. FL og Friluftsrådene sitt arbeid for å bidra til å nå dette målet handler derfor om begge disse aspektene. Vårt arbeid skal bidra til godt tilrettelagt nærfriluftsliv, gi flere introduksjon til friluftslivet som en lite ressurskrevende aktivitet, gi mulighet for utlån av utstyr når det er behov og å skape gode holdninger til bruk vs. forbruk av natur. I tillegg bidrar FL og friluftsrådene med kunnskap om og praktisk tilrettelegging for å redusere konsekvensene av klimaendringer i friluftsområdene. Mer nedbør på kort tid stiller blant annet større krav til kvalitet på stier og kvalitetssikring med hensyn til flom og skred.

FL skal i oppfølging av mål 13 om å Stoppe klimaendringene:

- Prioritere nærfriluftsliv som innebærer lite reisevirksomhet, og det enkle friluftslivet med små krav til anlegg, utstyr og ressursforbruk.
- Stimulere til bruk av lav- eller nullutslippsmaskiner og utstyr ved tilrettelegging og forvaltning av friluftslivsområder og ferdselsårer.
- Bidra til grønt reiseliv bl.a. gjennom deltakelse i prosjektet «Grønn tur».

14 . Liv under vann.

– Bevare og bruke hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling.

14.1) Innen 2025 forhindre og i betydelig grad redusere alle former for havforurensning, særlig fra landbasert virksomhet, herunder forurensning forårsaket av marin forsøpling og næringsstoffer.

Friluftslivet handler i stor grad om opplevelsen av natur, og dermed også alt det levende som omgir oss både på land og under vann. Livet i naturen trues daglig av menneskers påvirkning på ulike måter. FL og Friluftsrådene jobber direkte eller indirekte med problemstillinger knyttet til livet på land og i vann. I prinsippprogrammet står det at *FL skal synliggjøre og fremme den gjensidige avhengigheten mellom friluftsliv og øvrig miljøvernarbeid og utvise et bredt miljøengasjement, herunder ivareta klimaperspektivet når det er relevant. FL skal arbeide for bevaring av områder for friluftsliv. Det skal være et særlig fokus på nærfriluftsområder og grønnstruktur i byer og tettsteder. FL skal arbeide for at naturmangfoldet bevares - og forvaltes slik at opplevelsesrikdommen for friluftsbrukerne blir størst mulig.*

Prosjektene knyttet til marin forsøpling er et eksempel på hvordan friluftsrådene jobber konkret med å bevare livet både på land, i og under vann. Forsøpling er en stor utfordring på verdensbasis, og ikke et problem som kan løses av en aktør alene. Jobben Friluftsrådene gjør for rydding av kystlinja, kombinert med holdningsskapende arbeid er imidlertid viktige bidrag. De ulike aktivitetstiltakene rettet mot ulike deler av befolkningen er også viktige virkemiddel for å øke forståelsen for naturen som omgir oss, for avhengighetsforholdet vi har til den og mulighetene vi har til å bevare og beskytte den for fremtiden. Naturvennlig tilrettelegging av friluftsområder bidrar også til å nå de overnevnte målene, både ved å gjøre naturene bedre rustet for å tåle belastningen bruk medfører og for å tilgjengeliggjøre områder slik at flere får et forhold til naturen.

FL skal i oppfølging av mål 14 om Liv under vann:

- Arbeide for reduserte utslipp og forsøpling av hav, vann og vassdrag gjennom høringsuttalelser og annen påvirkning.
- Være en aktiv bidragsyter til arbeidet med opprydding av marin forsøpling med vekt på varig organisering, tilrettelegging og stimulering til frivillig innsats.
- Stimulere det ikke-motoriserte båtlivet med roing og padling, gjennom tilretteleggingstiltak, utlånsordninger og deltakelse i Kystled-prosjektet.

15. Liv på land

- Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold.

Se generell omtale under 14 «Liv under vann».

FL skal i oppfølging av mål 15 om Liv på land:

- Arbeide for ivaretaking av naturområder og naturmangfold gjennom høringsuttalelser og annen påvirkning.
- Arbeide for bærekraftig skogbruk gjennom deltakelse i arbeid med skogsertifisering.
- Stimulere til naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv, bl.a. gjennom Merkehåndboka og veiledningsarbeid.
- Stimulere til ivaretaking av kulturlandskap og verdifulle naturtyper i arbeidet med forvaltning av friluftslivsområder.

Referanser:

<https://www.fn.no/Om-FN/FNs-baerekraftsmaal>

Breivik G. og Rafoss K., 2017. Fysisk aktivitet; omfang, tilrettelegging og sosial ulikhet.

Link: https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/fysisk-aktivitet-kartleggingsrapporter/Fysisk%20aktivitet;%20omfang,%20tilrettelegging%20og%20sosial%20ulikhet%202017.pdf/_/attachment/inline/c7162fa8-17e7-408c-b1d9-508e975f248f:9cb71e58cbf8cf1deecf47a14a7ca7a6f053d/Fysisk%20aktivitet;%20omfang,%20tilrettelegging%20og%20sosial%20ulikhet%202017.pdf

Faskunger, J., Szczepanski A. og Åkerblom P., 2018. Klassrum med himlen som tak - en kunskapsöversikt om vad utomhusundervisning betyder för lärande i grundskolan.

Link: <http://www.utenavet.se/pdfHtmWord/FULLTEXT05.pdf>

Nordbø, E.C. m.fl: Neighborhood green spaces and facilities are related to activity participation among 8-year olds: A cross-sectional GIS-study based on the Norwegian Mother and Child Cohort Study. *JB I Database of Systematic Reviews and Implementation Reports (under review)*. Oppsummert på: <https://forskning.no/barn-og-ungdom-nmbu-norges-miljo-og-biovitenskapelige-universitet-partner/i-slike-nabolag-trives-barna-best/1310966>

Schwartz A. J., Dodds P. S., O'Neil-Dunne J. P. M., Danforth C. M., Ricketts T. H., [Visitors to urban greenspace have higher sentiment and lower negativity on Twitter](#), *People and Nature*, august 2019. Oppsummert på: <https://forskning.no/naturvitenskap-psykiske-lidelser/forskere-knytter-byparker-til-bedre-mental-helse/1553351>

**Vi gjør Norge
grønnere**

